

8. Хуторской А. В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособие для учителя - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. – с.112-129

9. Шрейдер Ю. А. Социокультурные и технико-экономические аспекты развития информационной среды // Информатика и культура. – Новосибирск: Наука, 1990. – С.51-52.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Бабенко Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КДПУ ім. В.Винниченка.

Коло наукових інтересів: проблеми формування інформаційної культури майбутніх вчителів історії.

СТАН ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ЛІЦЕЮ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ.

Любов БАШУК (Кривий Ріг)

У статті аналізується стан готовності вчителів ліцею до проведення досліджень з проблеми інноваційної діяльності в умовах профільної освіти, обґрунтовуються причини її низького рівня й необхідність конкретних заходів по забезпеченню позитивної динаміки цього складного особистісного утворення.

В статті аналізується состояние готовности учителей лицея к проведению научно-исследовательской работы по проблеме инновационной деятельности в условиях профильного образования, обосновываются причины ее низкого уровня и необходимость конкретных мер по обеспечению положительной динамики этого сложного личностного образования.

Ключові слова: готовність до науково-дослідної роботи, інноваційна діяльність, мотиви, показники готовності.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах модернізації державної системи освіти все більшого розповсюдження набуває орієнтація на інноваційний тип освіти. Сучасні освітні системи зацікавлені в педагогах, які орієнтовані на активну участь в інноваційній діяльності й творчих проектах, розробку й впровадження нових освітніх програм і педагогічних технологій. Сформувати особистість дитини відповідно до вимог сучасності зможе тільки спрямований на самоосвіту і саморозвиток вчитель. Інноваційна діяльність педагога залежить від рівня його готовності до нестандартної діяльності, використання методик науково-дослідної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема готовності до різних аспектів педагогічної діяльності завжди була в центрі уваги багатьох дослідників. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що саме поняття «готовність» трактувалось авторами далеко не рівнозначно: як установка (Д. Н. Узнадзе), сукупність здібностей (Б. Г. Ананьєв, С. Л. Рубінштейн), інтегральна якість (В. І. Боднар, К. К. Платонов, О. Г. Мороз), складне особистісне утворення (Л. В. Кондрашова), синтез властивостей особистості, зумовлений стійкими особливостями людини (Л. М. Карамушка, Л. А. Машкіна, П. О. Рудик, Р. П. Сеульський, Г. М. Хромова).

Але всі автори одностайні в одному: творчість вчителя може виявлятися в різних сферах діяльності, всі її види передбачають наявність дослідницького підходу особистості, певного рівня готовності до інноваційної діяльності.

Багато дослідників теоретично обґрунтували і конкретизували шляхи підготовки педагогів до творчої педагогічної діяльності, розвитку їх творчої індивідуальності (А. М. Алексюк, Е. В. Бондаревська, В. А. Кан-Калик, А. Й. Капська, Н. В. Кічук, М. Д. Нікандров, Я. А. Пономарьов та ін).

Останнім часом з'явилося багато робіт, в яких предметом дослідження виступає науково-дослідна діяльність майбутніх педагогів. Р. І. Горохова, В. Ф. Савченко, Р. П. Сеульський, Н. М. Яковлева та ін. розглядають науково-дослідну діяльність педагогів як важливу складову їхнього професійного становлення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз стану наукової розробки готовності вчителя до науково-дослідницької та інноваційної діяльності дозволяє говорити про те, що поряд із певними успіхами у вирішенні окремих аспектів цієї проблеми в цілому досягнутий рівень не можна вважати задовільним. Зазначені дослідження стосуються головним чином загальноосвітньої школи та вузівського етапу підготовки педагогічних кадрів у системі неперервної освіти. Що ж до готовності учителів ліцеїв до дослідницької діяльності, то наукові доробки у цьому напрямі фактично відсутні. Більш того, науково-дослідницька діяльність розглядається в більшості робіт авторів як важлива частина педагогічної підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності. Проблема готовності вчителів до науково-дослідної роботи та шляхів удосконалення його рівня до сих пір не привертала уваги вчених, більше того, не аналізувалися можливості педагогічного колективу у вирішенні проблеми інноваційної діяльності в процесі колективного пошуку.

Мета статті полягає у виявленні стану готовності педагогічного колективу ліцею до науково-дослідної роботи з проблеми інноваційної діяльності вчителя в умовах профільної освіти, виявлення причин низького рівня сформованості цього складного особистісного утворення, яке є показником професіоналізму сучасного вчителя, обґрунтуванні умов, які забезпечують позитивну динаміку рівня готовності до науково-дослідної роботи.

Виклад основного матеріалу. Складність і багатоплановість сучасної вчительської праці вимагають, щоб в особистісному його вимірі більше уваги приділялося створенню умов для індивідуального розвитку, формуванню професійної компетентності, прояву творчого потенціалу кожного вчителя в умовах ліцею.

Успішне вирішення завдань з питань підготовки випускників до творчого відношення до життя і праці, що стоять перед колективом ліцею, пов'язане з діагностикою рівня готовності педагогічного колективу до науково-дослідної роботи. Ми виходили з того, що реалізація наукового потенціалу для кожного вчителя визначається конкретним обсягом і рівнем розвитку його готовності до науково-дослідної роботи. Формування цього складного особистісного утворення як характеристики творчого потенціалу особистості вчителя неможливе без визначення її початкового стану, виявлення причин, що пояснюють низький або недостатньо високий рівень її прояву в окремих вчителів ліцею.

Одним із важливих показників готовності виступають мотиви й потреби, які характеризують відношення вчителів до науково-дослідної роботи. Визначення домінуючих мотивів участі вчителів ліцею до науково-дослідної діяльності здійснювалось шляхом їх опитування. На підставі отриманих даних був складений перелік мотивів, які найчастіше зустрічаються, з наступним їх ранжуванням за ступенем важливості. Опрацювання й аналіз отриманих результатів анкетування показали, що зовнішні мотиви, як правило, домінують над внутрішніми мотивами (див. Табл. 1)

Таблиця 1
Домінування мотивів участі учителів ліцею у дослідницькій діяльності²

<i>Домінування мотивів</i>			
<i>Етапи підготовки</i>	<i>Зовнішні мотиви (%)</i>	<i>Внутрішні мотиви (%)</i>	<i>Немає вираженого домінування (%)</i>
Інформаційно-дослідницький	60	20	20
Організаційно-дослідницький	47	26	27
Науково-дослідницький	36	47	17

Внутрішні мотиви визначають особистісне, емоційне переживання пізнавальної потреби учителів. Вони, перш за все, лежать в основі пізнавального інтересу особистості, який, як уже підкреслювалось, може бути сформований на різних рівнях.

При організації науково-дослідної роботи важливі особистісні досягнення педагогів, що потребує розширення границі дослідницької діяльності з метою розвитку в учителів здібності формулювати проблему, моделювати педагогічний експеримент, знаходити

альтернативні способи рішення дослідницької ситуації. Все це дозволяє закріпити методи наукового пізнання, розвивати якості творчої особистості, оволодіти навичками наукової роботи.

Педагогічний колектив ліцею працює в режимі здійснення експериментальної діяльності з дня заснування закладу. Але стрімкі зміни в системі сучасної освіти, оновлення складу педагогічного колективу (вливаються молоді вчителі, досвідчені вчителі з інших навальних закладів), вносять свої корективи в діяльність ліцею. Готуючись до впровадження дослідно-експериментальної роботи за новою темою «Інноваційна діяльність педагогів ліцею як умова забезпечення якісної профільної освіти», адміністрацією була проведена робота щодо аналізу стану готовності колективу ліцею до її здійснення. На першому етапі були проведені зустрічі з завідуючими предметними кафедрами ліцею, досвідченими педагогами з метою оцінки результативності предметної й самоосвітньої діяльності членів кафедр. Кожен педагог ліцею працює за індивідуальним планом, в якому відображено основні напрямки роботи по забезпеченню якісної освіти учнів і самовдосконалення фахових компетенції вчителя.

У серпні місяці проведено анкетування педагогів ліцею з метою з'ясування їх готовності до здійснення інноваційної діяльності. На питання:

«Я вважаю, що нема потреби в чомусь змінюватись» із 35 респондентів відповіли «так» 3, «ні» – 32.

«Я хочу краще та ефективніше працювати, застосовуючи нові технології» із 35 респондентів відповіли «так» 35;

«Мені важко самостійно застосовувати нове у своїй професійній діяльності, легше використовувати технології, перевірені часом» із 35 респондентів відповіли «так» 12, «ні» – 23.

Аналіз результатів анкетування показав, що 83% педагогів ліцею готові працювати в режимі експерименту.

Вивчення й аналіз отриманих даних (анкет, індивідуальних бесід, засідань предметних кафедр) дає змогу підібрати відповідну літературу, скорегувати індивідуальні плани самовдосконалення вчителя з метою його підготовки до здійснення дослідно-експериментальної роботи, а також розробити методичні рекомендації щодо самоосвітньої діяльності колективу з даної проблеми.

Отже, для забезпечення достатнього рівня готовності до активної участі в розробці проблеми інноваційної діяльності в умовах профільного навчання необхідно забезпечити: створення атмосфери пошуку й творчості, які орієнтують учителів на нестандартне вирішення педагогічних проблем; установку на творчу педагогічну працю й бажання нею займатися; підтримку та стимулювання творчості,

активності, ініціативи вчителів; розповсюдження результатів власної наукової діяльності і передового педагогічного досвіду інших.

Висновок. Аналіз стану проблеми в практиці ліцею підтвердив необхідність практичних мір по формуванню готовності вчителів до проведення досліджень з педагогічної проблеми, забезпеченню позитивної динаміки від низького до достатнього й високого рівня цього складного особистісного утворення, без сформованості якого неможлива творча педагогічна праця.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Алексеева, Л. М. Інноваційні технології як ресурс експерименту / Л. М. Алексеева // Учитель. - 2004. - № 3. - С. 28. .
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник/ І. М. Дичківська. – К.: Академ. Видавництво, 2004. – 351с.
3. Пугачова, Н. Б. Джерела інновацій загальноосвітнього закладу / Н. Б. Пугачова // Завуч. - 2005. - № 3. - С.29.
4. Раченко И. П. Нот учителя. – М.: Просвещение, 1982. – 208 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Башук Любов Вікторівна – директор Криворізького природничо-наукового ліцею.

Коло наукових інтересів: формування готовності вчителів ліцею до інноваційної діяльності в умовах профільної освіти.

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН

Лілія БОНДАР (Кривий Ріг)

У статті висвітлено проблему формування самоосвітньої компетенції студентів у процесі засвоєння фахових дисциплін в умовах сучасної університетської освіти. Обґрунтовано теоретичну модель активізації самоосвітньої діяльності майбутніх фахівців освітньої галузі.

В статті освітлена проблема формування самообразовательной компетенции студентов в процессе усвоения специальных дисциплин в условиях современного университетского образования. Обоснована теоретическая модель активизации самообразовательной деятельности будущих специалистов сферы образования.

Ключові слова: самоосвітня компетенція, особистісно-професійне самовдосконалення, пізнавально-творча самостійність, види самостійної роботи.

Сучасна вітчизняна освіта виходить на якісно новий етап розвитку, зумовлений не тільки змінами в суспільно-політичному житті, а й переглядом організаційних та ціннісних орієнтирів у підготовці фахівців в умовах ВНЗ. Становлення критеріїв державних освітніх стандартів, оновлення змісту навчальних дисциплін вимагають ефективних підходів до підготовки конкурентноздатних фахівців.

В умовах кредитно-модульної системи організації навчально-виховного процесу особливо актуалізуються завдання загальноуніверситетських та випускових кафедр щодо розроблення